

Guía didáctica
para secundaria

A antiga casa do concello de Santiago de Compostela

Zona C. Punto de
información cultural

Compostela
Cultura

CONCELLO DE
SANTIAGO

Presentación

Esta guía didáctica ten como finalidade achegar ao estudantado de secundaria o inmóble que na actualidade acolle a **Zona C. Punto de información cultural**. Un espazo multidisciplinar que acolle o principal punto de venda de entradas de Compostela Cultura (Auditorio de Galicia e Teatro Principal), ademais de intervencións artísticas e actividades diversas.

Orixinalmente, foi construído a finais do século XVII para funcionar como casa do concello de Santiago de Compostela. Estamos polo tanto diante dun dos edificios consistoriais máis antigos de Galicia.

Localización

Situado na Praza de Cervantes, a súa actual porta principal é a da rúa do Preguntoiro, número un. A casa consistorial compostelá non xorde nesta localización, polo que, co fin de dar a coñecer a súa evolución, remontamos o noso estudo ata as orixes, para chegar despois, á súa situación actual no Pazo de Raxoi.

Zona C. Punto de Información Cultural

Enderezo

Preguntoiro, nº 1 (Praza de Cervantes)
Teléfono: 981 54 24 62

Horario

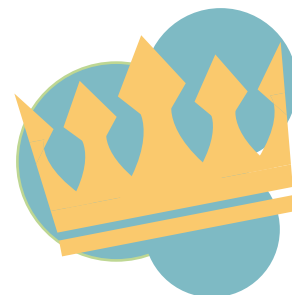
De martes a sábado, de 11.00 a 14.00 e de 16.00 a 19.00 h
Domingos de 11.00 a 14.00 h
(Luns pechado)

C Compostela
Cultura
Didáctica

A antiga casa do concello de Santiago de Compostela

A nosa investigación comeza no século XV, momento no que a cidade **non contaba con casa consistorial**. Os membros do consello tiñan que reunirse en baixos e locais das notarías. Moito cambiou o conto desde aquela! Pasaron xa moitas décadas desde que concibimos que calquera vila ou cidade conta co seu edificio municipal.

A viraxe comeza paseniñamente cos Reis Católicos, quen en 1480 **ordenan que todas as vilas e cidades do seu reino conten con “casa pública”**.

1

Saberiades dicir que reunión importante tivo lugar en Toledo no ano 1480?
Buscade información na rede sobre a creación do Estado Moderno na época dos Reis Católicos.

A documentación máis antiga sobre a casa do concello fai referencia a un **primeiro edificio na Praza da Quintana**, próximo ao convento de San Paio de Antealtares. Logo xurdiron desencontros entre os poderes relixioso e civil pola localización en terra sagrada -e xa nos podemos facer unha idea de quen gañaría o pulso nesta ocasión-.

A tensa situación fixo que os responsables do concello **procurasen un novo lugar**, a orixe do edificio do que vimos falar. No ano 1582 o consistorio xa fora trasladado a unha modesta vivenda, adaptada para cumprir as funcións municipais.

2

Na páxina seguinte viaxamos á Compostela de 1750. Localizade no mapa as edificacións relixiosas mais destacadas (igrexas, mosteiros...) fronte a aquelas de tenencia municipal: o concello e o cárcere. Cal era o maior poder da cidade? Que outros elementos vos chaman a atención?
Reflexionade na aula sobre as conclusión acadadas.

CALLEXERO

- 1 NAVE CENTRAL DE LA CATEDRAL DEL SEÑOR SANTIAGO
- 2 PALACIO EPISCOPAL
- 3 CÁRCEL DE LA CIUDAD
- 4 TORRE FUERTE DE LA CIUDAD
- 5 PLAZA DE LA AZABACHERIA
- 6 PLAZA DEL FRANCO
- 7 CALLE DEL FRANCO
- 8 CALLE DE LA RAINA
- 9 CALLE DE LOS BAUTIZADOS
- 10 CALLE DE LOS VILARES
- 11 PLAZA DEL TORAL
- 12 RUA NOVA
- 13 CALLE DE LA PUERTA DE LA MAMOA
- 14 CALLE DEL MERCADO DE LA LENA
- 15 CALLE DE TRAS SALOME
- 16 CALLE DE LA CALDERERIA
- 17 FUENTE DEL SIQUELO
- 18 CALLE DEL RIGO DEL AGUA
- 19 CALLE DE LA CONCHA
- 20 PLAZA DEL FEÑO
- 21 ENTRECALLES
- 22 CALLE DEL CASTRO ANTIGUO
- 23 PLAZA DE LA FUENTE SICA
- 24 PLAZA Y FUENTE DEL MERCADO DE LA LENA
- 25 PLAZA DE SAN FIZ
- 26 ANTEPLAZA DEL PICHU
- 27 PLAZA DE LA PESQUERIA
- 28 CALLE DEL PRECINTORIO
- 29 PLAZA DEL PAN
- 30 VIA SACRA
- 31 CALLE DE LA AZABACHERIA
- 32 CALLE DE LA TRON
- 33 CALLE DE LA JUBERIA
- 34 CALLE DE SAN MIGUEL DOS AGROS
- 35 PLAZA Y FUENTE DE SAN MARTIN
- 36 CALLE DE LA PUERTA DEL PENA
- 37 CALLE DE SANTA CRISTINA
- 38 PLAZA DE LA AVALANA
- 39 PLAZA DE LA ALGALIA
- 40 CALLE DE LA ALGALIA DE ARRIBA
- 41 CALLE DE LA ALGALIA DE ABAXO
- 42 CALLE DE LA ALGALIA DE ABAXO
- 43 CALLE DE ENTREMOROS
- 44 CALLE DE LAS CASAS REALES
- 45 PLAZA DE LAS PINAS
- 46 RUA TRAVIESA
- 47 CALLEJA DEL CURRO
- 48 PESQUERIA
- 49 PLAZA DE LA OLIVA
- 50 CALEXON DEL PICHU DE LA CERCA
- 51 PLAZA DE FRONX
- 52 CALLE DE SAN PAID DE ANTEATRES
- 53 CALLE DE ENTRETERAS
- 54 CALLE DE SAN FRANCISCO
- 55 CALLE DE VALDEIDUS
- 56 CALEXON DE LAS ENTERRARIAS
- 57 PLAZA DE LA FUENTERRABIA
- 58 CANTON DEL TORAL
- 59 CALLE DE SANCLAMENTE

EXPLICACION DEL PLANO DE LA CIUDAD DE SANTIAGO

- A CATEDRAL
- B GUERTA DEL GRAN HOSPITAL
- C SAN MARTIN PINARIO
- D COLEJO DE S. JERONIMO
- E COLEJO DE SANTIAGO ALFEO O DE FONSECA
- F COLEJO DE SANCLAMENTE
- G CONVENTO DE SANTA CLARA
- H CASA CONVENTO E IGLESIA DE LOS IESUITAS
- I PLAZA DEL GRAN HOSPITAL
- J CONVENTO DE LA VIRXEN DE LA CERCA
- K PALACIO Y GUERTA DE LOS CONDES DE ALTAMIRA
- L NUEVA CASA DE LA SANTA INQUISICION
- M COLEJO Y GUERTA DE LOS NOBLES IRLANDESES
- N HOSPITAL DE SAN ROQUE

CRUCEROS

- C1 DE RAMIREZ DE ARELLANO
- C2 DEL BARRIO DE LAS MADRES MERCEDARIAS
- C3 DE SAN FIZ DE SOLOVIO
- C4 DE LAS ESTERQUEIRAS

FUENTES

- F1 DE LAS PLATERIAS
- F2 DE FUENTESQUELO
- F3 DE LA PLAZA DEL PAN
- F4 DE LA INQUISICION VIEJA
- F5 DE SAN MARTIN PINARIO
- F6 DE LA PLAZA DE LA LENA
- F7 DEL PICHU DE LA CERCA

- FB DE PITELOS
- F9 DEL INFERNO

Plano de la Ciudad del Srto. Apostol
el Sr. Santiago. 1750
Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya

A antiga casa do concello de Santiago de Compostela

Co devir do tempo, uns cen anos despois, o edificio atopábase nunha situación moi ruínosa, con graves problemas na súa estrutura. As autoridades municipais buscan financiamento para arranxar a sede, sendo o encargado **o arquitecto máis recoñecido do momento**.

Dareivos unha pista... é o autor da **Torre do Reloxo**.

3

Elabore un catálogo con imaxes dalgunhas das edificacións máis senlleiras do autor.

As obras de reconstrución do concello rematan a finais do ano 1690. Unha das intervencións máis importantes será a creación dunha **ampla fachada** cara á praza. No seu interior atopábanse as escribanías, o arquivo, o cuarto de pesos e medidas, o salón de plenos ou unha pequena capela. Os diferentes andares conectábanse cunha poderosa escaleira de pedra.

A edificación estivo en uso ata o ano **1787**, momento no que foi trasladado **á súa localización actual, o Pazo de Raxoi, na praza do Obradoiro**.

A partir deste momento vaise **transformar en vivenda** e mesmo se lle vai engadir un terceiro andar. Finalmente, este histórico edificio retornará ás mans municipais, e polo tanto a ser propiedade pública, trala súa adquisición en 2001.

A antiga casa do concello de Santiago de Compostela

Finais s. XV
Primeiras referencias á existencia dunha casa do Concello en Compostela

1582
O Concello muda a súa sede para a praza de Cervantes

1689
Construción do novo edificio do concello ante a ruína do anterior

1787
Traslado das dependencias municipais ao pazo de Raxoi

1950s
Reformas no baixo do Preguntoiro para tenda de roupa

2021
Apertura da Zona C. Punto de información cultural

Inicios s. XVI
O consistorio situábase na contorna da Quintana

1761
Prodúcese un incendio no medio de protestas veciñais

Transformación en vivenda e aumento dun andar

2001
O edificio volve ser propiedade municipal

Se comparamos un **pleno municipal** do século XVII cos dos nosos días, teñen pouco que ver. Na época non había partidos políticos, os cargos de relevancia eran escollidos entre a clase alta e era un mundo vetado ás mulleres.

Os “**consistorios**” celebrábanse cada semana e mediante o voto en voz alta decidían a acción de goberno da cidade.

4

Aproveita a liña do tempo para investigar que estaba a acontecer no mundo ao mesmo tempo no que se realizaban os plenos no edificio da praza Cervantes.

A casa do concello construíuse nun momento no que a cidade estaba transformándose por completo. A moda do **barroco** vai cambiar o aspecto de igrexas, vivendas, fontes e mesmo prazas enteiras.

O novo edificio municipal vai contrastar coa exuberancia das formas barrocas. Os únicos elementos que chaman a atención na limpa fachada de cantaría son a porta principal e o seu longo balcón sostido por fermosas ménsulas clasicistas. Con todo, hoxe non o vemos como no seu día, xa que ademais de engadírselle un andar, **fáltanlle os escudos municipal e o da Coroa, ademais de gárgolas con animais.**

A Casa da Parra conserva as súas gárgolas

A antiga casa do concello de Santiago de Compostela

A elección do lugar no que se asentou o antigo concello afástase do casual. A antigamente chamada Praza do Campo, era o **núcleo comercial máis importante** da cidade, onde montaban os seus postos as persoas que vendían no mercado. Ademais era unha das vías de acceso principais á cidade desde a Porta do Camiño en dirección á Catedral. **A vida cotiá tiña un lugar central nesta praza**, sendo tamén espazo de encontro e celebración durante as **festas non relixiosas**.

5

Hoxe en día a praza é coñecida co nome de Cervantes. Pero... a partir de que momento comezarían a chamarlle así?

6

Imaxinade que tedes que organizar unha festa nesta praza. Cales poderían ser os elementos decorativos, música ou iluminación a usar?

Non vos esquezades que estamos no Santiago do século XVII!

A antiga casa do concello de Santiago de Compostela

Arúa contigua, a do **Preguntoiro**, ten moito de lugar de reunións e encontros. De comunicacións entre os antigos habitantes da cidade. Dise que este termo fai referencia aos pregóns que aquí se comunicaban, ademais das tarifas impostas sobre os produtos.

Os modos de vida da antiga Compostela seguen presentes no nome de moitas das rúas da zona vella, por exemplo, coas dedicadas a profesións ou gremios destacados tempo atrás.

**Que quere dicir o termo gremio?
A pé de rúa, fixédevos nos seus
nomes e a que gremios están
dedicadas. Buscade información
sobre estes e poñédea en común
na aula.**

